Форма № Н-9.02

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародної економіки

Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри_____

Козак Ю.Г.

"___" _____ 20___ року

Дипломна робота

Освітній ступінь бакалавр

з теми **«Особливості міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства (на прикладі «Азовмаш»)»**

Виконала: студентка IV курсу, групи 3
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Середа А.М.

Керівник Пономарьова Г.О.

ОДЕСА - 2017 року

ЗМІСТ

Вступ 3
Розділ І. Теоретичні основи дослідження міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства..... 6
1.1. Сутність та особливості міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства……. 6
1.2. Особливості дослідження міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства на міжнародному……. 9
1.3. Методика оцінки рівня міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства на зовнішньому ринку……. 19
Висновки до І розділу…… 25
Розділ ІІ. Аналіз сучасного стану міжнародної конкурентоспроможності ПАТ «Азовмаш» …… 26
2.1. Аналіз стану та динаміка зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Азовмаш» ……. 26
2.2. Аналіз факторів міжнародної конкурентоспроможності ПАТ «Азовмаш»…….. 35
2.3. Аналіз маркетингової стратегії міжнародної діяльності ПАТ "Азовмаш" 44
Висновки до ІІ розділу…… 48
Розділ ІІІ. Шляхи підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності ПАТ «Азовмаш»..…… 50
3.1. Стратегічні напрями розвитку міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства «Азовмаш»…… 50
3.2. Розроблення нової маркетингової стратегії міжнародної діяльності ПАТ "Азовмаш"…….. 56
3.3. Ефективність впровадження заходів Інтернет-маркетингу на підприємстві «Азовмаш» …….. 61
Висновки до ІІІ розділу…….. 67
Висновки……... 70
Список використаних джерел 74
Додатки 79

ВСТУП

За сучасних умов одним із найважливіших показників рівня міжнародної конкурентоспроможності країни є її присутність на міжнародних ринках складної наукоємної продукції. У її виробництві задіяні самі передові технології, найбільш кваліфіковані кадри, а також використані останні досягнення науки та техніки.

Стратегічно важливою галуззю української економіки, однією з основ зміцнення її конкурентоспроможності в контексті пріоритетів національного розвитку є вітчизняне машинобудування. Машинобудівна продукція представляє собою один із видів наукоємної продукції і продовжує зберігати високий рівень конкурентоспроможності та стійкий попит на міжнародному ринку.

Перед українськими підприємствами постає актуальне завдання не втратити лідируючі позиції на світовому ринку машинобудівного обладнання, а також розширити свою долю, зберегти присутність на ринку модернізації за умов успішної конкуренції із іноземними компаніями. Більшість українських підприємств на сьогодні не готові до ведення конкурентної боротьби за умов глобальної економіки. Такі обставини зумовлюють актуальність і безпосереднє практичне вивчення питання забезпечення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Дипломна робота має наступну структуру: вступ, три розділа, висновок, список використаної літератури.

В першому розділі досліджуються теоретичні аспекти міжнародною конкурентоспороможністю підприємства. У другому розділі на основі теоретичних викладок проводиться комплексний аналіз сучасного стану міжнародноъ конкурентоспроможністы Публічного акціонерного товариства «Азовмаш». У третьому розділі на основі аналізу розроблено шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПАТ «Азовмаш».

Дипломна робота присвячена теоретичним дослідженням та практичним аспектам формування механізму забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства машинобудівної галузі «Азовмаш» на світових ринках.

Метою дослідження є розробка заходів щодо підвищення конкурентоспроможності та виходу підприємства з глибокої економічної кризи.

У відповідності до поставленої мети у роботі сформульовані наступні *завдання*:

- аналіз теоретичних аспектів міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- оцінка рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства та визначення основних проблем, пов'язаних із формуванням стратегії забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства;
- проведення аналізу стана зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Азовмаш»;
- аналіз чинників міжнародної конкурентоспроможності підприємства, аналіз маркетингової політики міжнародної діяльності машинобудівного підприємства;
- визначити напрямки та шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності ПАТ «Азовмаш»;
- розробка нової маркетингової стратегії, як один із засобів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів забезпечення конкурентоспроможності підприємства ПАТ «Азовмаш» при виході на зовнішній ринок.

Об'єктом дослідження роботи виступає особливості міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства (на прикладі «Азовмаш»).

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, загальнонаукові методи пізнання (аналізу і синтезу, порівняльного аналізу і узагальнення, системний підхід). В процесі дослідження використано методи економічного і економіко-статистичного аналізу для оцінки сучасного стану машинобудування ПАТ «Азовмаш», міжнародної конкурентоспроможності продукції машинобудівного

комплексу на міжнародних ринках і тенденцій їх зміни; загальнонаукові методи аналізу, порівняння і узагальнення при удосконаленні категоріально-понятійного апарату теорії конкуренції; метод системного аналізу при виявленні структури і характеру економічних взаємодій і конкурентних взаємовідносин підприємств в процесі господарської діяльності; кількісні методи аналізу економічної ефективності.

Практична значущість для підприємства. У процесі дослідження виявлено недоліки міжнародної діяльності в ПАТ «Азовмаш» та запропоновано шляхи підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства і ефективності його діяльності. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання його результатів для подальших досліджень міжнародної конкурентоспроможності підприємства як основа для освоєння нових міжнародних ринків.

Результати дослідження можуть бути використані ПАТ «Азовмаш»» з метою удосконалення механізму забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємства на світовому ринку, а також іншими підприємствами машинобудівної галузі.

Питання міжнародної конкурентоспроможності є об'єктом глибокого і всебічного вивчення широкого кола як зарубіжних, так і вітчизняних вчених-економістів. Основою досліджень теоретичних аспектів міжнородної конкурентоспроможності виступають праці таких видатних представників світової економічної думки, як Е. Альтман, І. Ансофф, Т. Бейтмен, Д. Болл, П. Друкер, Ф. Котлер, Ж-Ж. Ламбен, В. Маккалах, К. Макконнелл, М. Портер, А. Стрікленд, А. Томпсон, С. Шелл.

ВИСНОВКИ

Машинобудування є однією з найважливіших галузей промисловості України, де зосереджено виробництво високотехнологічної та інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості. Низка пріоритетів розвитку галузі надає машинобудуванню функції локомотиву економічного зростання та каталізатора виходу зі світової економічної кризи насамперед тому, що галузь є експортно орієнтованою і демонструє позитивну динаміку післякризового зростання виробництва в економіці України.

Міжнародна конкурентоспроможність машинобудівного підприємства є комплексною та багатогранною категорією, яка відображає сукупність порівняльних переваг у різних сферах (економічній, технологічній, кадровій, товарній, ринковій тощо), поєднання яких формує для підприємства стійкіші позиції на певному ринку у відповідний період часу порівняно з визначеними конкурентами. Варто зауважити, що формування конкурентоспроможності підприємства відбувається у певному середовищі функціонування, з огляду на це перспективами подальших досліджень є виокремлення пріоритетних чинників забезпечення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств з метою їхнього цілеспрямованого формування та регулювання.

Машинобудівна промисловість України на даний час перебуває у складному фінансовому становищі. Відсутність належної державної підтримки галузі, налагоджених внутрішніх та зовнішніх ринків збуту, інвестицій в основний капітал машинобудівних підприємств, низькі темпи розроблення, освоєння і випуску нової продукції є одними з причин зростання частки збиткових підприємств з кожним роком.

На підставі здійсненого дослідження у другому розділі можна стверджувати, що промислове виробництво в Україні має низку проблем, які потребують вирішення. При цьому, машинобудування як один із основних секторів промисловості має негативні тенденції до зниження обсягів реалізованої продукції протягом останніх 2 років. Цьому сприяли ціла низка негативних як

зовнішніх, так і внутрішніх факторів: застаріле обладнання, несприятлива економічна і політична обстановка та інші.

ПАТ «Азовмаш» - відомий на світовому ринку постачальник залізничного транспорту, металургійного, гірничорудного обладнання, автопаливозаправників, автоперевізників та інших видів продукції.

У результаті проведеної роботи у другому розділі, аналіз зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Азовмаш» показав, що на сьогодні підприємство є експортно-орієнтованим, за рівнем своєї технічної оснащеності відповідає вимогам загальносвітових стандартів. Результат показав, що підприємство є платоспроможним, прибутковим, але не з недостатньо стабільним фінансовим становищем.

Варто наголосити на тому, що рівень конкуренції на ринку машинобудівної продукції досить високий, оскільки він завжди був і залишається найскладнішим сегментом машинобудування. Проблема забезпечення міжнародної конкурентоспроможності машинобудівної продукції на світовому ринку залишається основним завданням, вирішення якого є складним та багатофакторним процесом. Сучасні умови діяльності підприємства залишаються переважно негативними, ніж сприятливими. Значне зниження виробництва товарної продукції в 2016 році пов’язане з негативними тенденціями ринку вагонобудування, а саме падіння споживчого та промислового попиту, просідання світових сировинних ринків, розташування виробничих потужностей Товариства в зоні АТО, уповільнення промвиробництва і спадна динаміка ВВП України, Росії, Казахстану, яка призвела до падіння вантажообігу. Перспективність виробництва продукції визначається потребами ринку машинобудування в межах сортаменту продукції, виробляємих Товариством.

У 2016 році підприємством «Азовмаш» проводилася активна діяльність щодо реалізації своєї продукції на зовнішніх ринках, а також освоєння нових регіонів і зміцненню ділових відносин з уже усталеними партнерами підприємствами. Продукція «Азовмаш» добре відома у багатьох країнах світу,

серед яких країни СНД: Росія, Азербайджан, Узбекистан, а у числі країн далекого зарубіжжя: Угорщина, Індія, Пакистан, Алжир та інші.

Майже на кожному машинобудівному підприємстві, також враховуючи ПАТ «Азовмаш», існує ряд негативних чинників, які впливають на міжнародну конкурентоспроможність підприємства. Одним із найгостріших завдань забезпечення міжнародної конкурентоспроможності підприємств сучасного вітчизняного машинобудування є подолання проблем, пов'язаних із відсталою техніко-технологічною базою. Незалежно від масштабів кризи розвиток машинобудівного підприємства неможливий без вкладення значних інвестицій. Нині зношення обладнання складає близько 70 %. При нестачі фінансових ресурсів досить повільно вирішуються проблеми відновлення виробничого потенціалу галузі. Керівництво підприємства повинно докласти значні зусилля для стимулювання інвестиційної діяльності машинобудівного підприємства та розвитку науки.

Пріоритетними напрямками розвитку машинобудівного підприємства повинні стати: подолання науково-технологічного відставання від індустріально розвинених країн, підвищення рівня наукових розробок у галузі машинобудування, зростання інноваційної активності підприємства, створення умов для збільшення обсягів випуску високотехнологічної продукції на підприємстві.

ПАТ «Азовмаш» є експорт орієнтованим підприємством, основним ринком збуту якого є країни СНД. При чому, розвиток підприємства залежить від низькі факторів, до яких можна віднести: розвиток експортних ринків, технологічні інновації, політика імпортозаміщення і т.д. Стратегічними напрямками розвитку міжнародної конкурентоспроможності машинобудівного підприємства «Азовмаш» повинні бути наступні: реалізація державних програм із підтримки вітчизняного виробника; створення умов пільгового оподаткування продукції підприємства машинобудування; створення стратегічних кластерів підприємства.

Існує ряд проблем на сьогодні, вирішення яких зумовлює необхідність формування стратегії розвитку машинобудівного підприємства «Азовмаш», яка враховувала б специфічні умови вітчизняної економіки, перш за все економічну нестабільність. Тому у 3 розділі була запропонована нова модель маркетингової стратегії – Інтернет-маркетинг, як один з пріоритетних чинників підвищення обсягів продажів машинобудівної продукції та збільшення прибутків. І для переконання в тому, що запропоновані заходи можуть виявитися ефективними для підприємства, були проведені розрахунки, які показали, що підприємству слідує розробити нову стратегію маркетингу (тобто, Інтернет-маркетингу), яка призведе до підвищення обсягів продажів і поліпшить його фінансовий стан.

Отже, у Донецькій області машинобудування є одним з основних видів промислової діяльності. Одним із основних машинобудівних підприємств є ПАТ «Азовмаш». Підприємство виготовляє продукцію не лише для потреб народного господарства, а й для експорту у країни СНД, Європи та Азії. Визначено, що ПАТ «Азовмаш» розвивалося протягом років і зайняло конкурентну позицію на міжнародному ринку. Також ПАТ «Азовмаш» необхідно більшу частину продукції продавати на зовнішніх ринках. Це збільшить обсяги продажів підприємства. Для цього необхідно розширювати зв’язки з іноземними покупцями продукції підприємства. Сучасне управління якістю продукції ПАТ «Азовмаш» повинне безпосередньо орієнтуватися на характер потреб, їх структуру й динаміку; ємність і кон’юнктуру ринку; стимули, обумовлені економічною й технічною конкуренцією, характерні для ринкових взаємин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільяшенко В.А. Рейтингове управління конкурентоспроможністю продукції та підприємства // Держава та регіони. – 2004. – № 3. – С. 91–94.

2. Жамойда О.О. Концепция конкурентоспособности товара // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 2(12). – С. 41–45.

3. Хамініч С. Методика інтегральної оцінки рівня конкурентоспроможності промислового підприємства // Економіст. – 2006. – №10. – С. 59–61.

4.Ткачова Н. П. Машинобудування України: сучасний стан та перспективи розвитку конкурентних переваг / Н. П. Ткачова // Вестник НТУ "ХПИ": Технічний прогрес та ефективність виробництва : сб. науч. трудов, 2013. — № 25. — С. 138-150.

5.Нестерчук В. М. Визначення рівня конкурентоспроможності підприємств галузі машинобудування та основні напрями її забезпечення [Електронний ресурс] / В. М. Нестерчук, І. В. Жалінська // Економіка. Управління. Інновації. — 2013. — № 2. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_2_57.pdf

6. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства [Economic analysis and diagnostics of modern enterprise], Наука, Київ – 2014.

7. Безтілесна Л.М. Механізм забезпечення сталої конкурентоспроможності великого промислового підприємства [Mechanisms to ensure sustainable competitiveness of large industrial enterprises], Економіст, Київ, Україна – 2014.

8. Данилишин Б.М. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи [Engineering in Ukraine: Trends, Problems and Prospects], Аспект-Поліграф, Ніжин, Україна – 2009.

9. Васюков О.Я. Машинобудування в Україні [Engineering in Ukraine], Труд, Херсон, Україна – 2015.

10. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.

11. World Bank Ease of Doing Business Report 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.doingbusiness.org/rankings.

12. Human Development Report 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf.

13. Малащук Д.В. Особливості інноваційного потенціалу машинобудування України [Features innovative potential engineering Ukraine], Право, Київ, Україна – 2014.

14. Максименко М.Н. Науковий прорив машинобудування [Scientific breakthrough engineering], ХНТУ, Херсон, Україна. – 2012.

15. Осауленко О.Г. Статистичний щорічник України за 2010 рік [Statistical Yearbook of Ukraine for 2010], Держ.ком.статистики України, Київ, Україна – 2010.

16. Державний комітет статистики України. Електронний ресурс (2015) “State Statistics Committee of Ukraine. Electronic resource”, available at: http://www.ukrstat.gov.ua

17. Шкарлет С. М. Методологічні аспекти та методичні принципи оцінки конкурентоспроможності сироробних підприємств / С. М. Шкарлет, Л. С. Ладонько, Т. І. Корж // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2011. – № 3 (11). – С. 153–161.

18. Сумець О. М., Сомова О. Є., Пєліхов Є. Ф. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства: Навч.-практ. посібник. – К.: Професіонал, 2007. – 208 с.

19. Цобер І.Ю. Аналіз підходів до оцінювання конкурентоспроможності підприємств // Актуальні проблеми економіки. - №6 (96). - 2009. - с.151- 155

20. Фатхутдинов Р.А. Стратегический маркетинг: Учебник для вузов. – М.: Бизнес-школа, 2000. – 440 с

21. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 324с

22. Жамойда О.А. Методичні особливості визначення конкурентоспроможності промислового підприємства // Актуальні проблеми економіки. - №1 (91). - 2009.- с.110-118

23. Смерічевська С.В. Конкурентоспроможність у соціально-економічному вимірі // Актуальні проблеми економіки. - №3 (93). - 2009.- с.36-44

24. Чубай В.М. Факторна модель оцінювання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств // Актуальні проблеми економіки. - №6 (96). - 2009.- с.156-163.

25. Портер М. Конкурентное преимущество, или Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Портер ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 515 с.

26. Савчук-Поліщук Т. О. Конкурентноспроможність машинобудівної продукції на зовнішніх ринках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук : спец. 08.05.01 “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / Т. О. Савчук-Поліщук. – Донецьк, 2004. – 24 с.

27. А.В. Савчук Машиностроение Украины: современноесостояние и факторы инновационно- го развития //Промисловість: проблеми розвитку та управління. №3 (25), 2004, с. 32-43.

28. Бойко Є.О. Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних переробний підприємств харчової промисловості / Є.О. Бойко, Р.С. Решетник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 1(29). – С. 50–54.

29. Кубасова О.А. Основные этапы формирова- ния стратегии повышения международной конку- рентоспособности промышленного предприятия / О.А. Кубасова, И.В. Рыжов // Транспортное дело Рос- сии. – 2012. – № 5. – С. 209–211.

30. Бровкова К.Н.- «ВЭД предприятий»: [Учебник] / Бровкова К.Н. - М: «Бизнес», 2001.-218 с.

31. Кредісов А. Виробити і продати. Щодо стратегії просування національного експорту на світові ринки // Політика і час.- 1998.- №4.- С.16-23.

32. Офіційний сайт підприємства ПАТ «Азовмаш» – [Електроний ресурс].- Режим доступу: http://www.azovmash.com/

33. Международный менеджмент / Под ред. Пивоварова С.Э., Тарасевича Л.С., Майзеля А.И.-СПб: Питер, 2001.-276с.

34. Дзюба М. І. Аналіз стану машинобудівних підпри- ємств України на зовнішніх та внутрішніх ринках [Електронний ресурс]. – Режим дос- тупу: http://mevhnu.at.ua/load/1_formuvannja_ta_ocinka_efektivnosti_funkcionuvannja_ mekhanizmiv_upravlinnja_dijalnistju_pidpriemstv/2-1-0-91.

35. Афанасьєв, Б. В. Економіка підприємств машинобудування України: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] / Б. В. Афанасьєв // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – Вип. 8. – Ч. 7. – С. 71–74.

36. Черномазюк, А. Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти [Текст] / А. Г. Черномазюк, В. В. Стадник // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 2 (6). – С. 91-99.

37. Попадинець Н.М. Модернізація промисловості як передумова перспективного розвитку внутрішнього ринку України / Н.М. Попадинець // Економіка промисловості. – 2012. – № 1- 2(57-58). – С. 50-58.

38. Яковлев Г.И. Формирование промышленной политики, обеспечивающей международную конку- рентоспособность предприятия / Г.И. Яковлев // Жур- нал эконом. теории. – 2013. – № 3. – С. 61–67.

39. Рябенко Г.М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства /Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка» 2012. Вип.

7. // Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/105.pdf

40. Morschett D. Decades of research on markets entry modes: what do we really know about external antecedents of entry mode choice? / D. Morschett, H. Schramm-Klein, B. Swoboda // Journal of international management. – 2010. – Volume 16, Issue 1. – pp. 60-77.

41. Muhlbacher H. International marketing. A global perspective / H. Muhlbacher, H. Leihs, L. Dahringer – London: Thompson, 2006. – 800 p.

42. Деречинський Ю. Н. Сучасні аспекти забезпечення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств і орга- нізація маркетингового управління ними / Ю. Н. Деречинський, О. А. Василенко // Вісник Хмельницького національного універ- ситету. – 2012. – № 1. – С. 177 – 180.

43. Інтернет-економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Інтернет-економіка.

44. Литовченко І. Л. Методологічні аспекти Інтернет-маркетингу : [монографія] / І. Л. Литовченко. – К. : Наукова думка, 2009. – 196 с.

45. Вирин Ф. Ю. Интернет-Маркетинг / Ф. Ю. Вирин – М.: Кнорус, 2012. – 188 с.